

FEMINISTINEN TASKUDRAMATURGI

Työkalu tasa-arvoisempiin
tulevaisuuden käsikirjoituksiin

Onerva Hannula

Alkusanat

Feministinen taskudramaturgi on käsikirjoitustyökalu, jonka tarkoituksena on kehittää tulevaisuuden elokuva-, TV- ja radiotuotantoja tasa-arvoisemmaksi ja tiedostavammaksi. Se on alun perin tilattu Yle Draaman käyttöön osana selvitystyötä, jonka tein Yle Draaman tuotantojen sukupuolen representaatiosta vuonna 2019.

Työkalu muodostuu aihepiireittäin erilaisista kysymyksistä, joiden avulla tekeillä olevia käsikirjoituksia voidaan tarkastella ja kehittää sukupuolen representaation näkökulmasta. Se pyrkii avaamaan käsikirjoitusten tapaa kuvata maailmaa ja ihmisiä sekä tarvittaessa myös haastamaan sitä.

Feministinen taskudramaturgi on suunnattu ensisijaisesti käsikirjoittajille mutta myös dramaturgeille, tuottajille ja kaikille muille draaman ammattilaisille, jotka työskentelevät käsikirjoitusten tai ohjelmistosuunnittelun parissa. Sitä voidaan hyödyntää käsikirjoitusten kehittämisen lisäksi myös uusien teostarjousten käsittelemiseen ja valmiiden käsikirjoitusten analysoimiseen.

Olen valinnut työkaluun sellaisia kysymyksiä, jotka ovat nousseet minulle erityisen tärkeinä selvitystyössäni kuten myös työharjoittelusani Yle Draamassa dramaturgina vuosina 2018-2019. Kysymykset pohjautuvat maailmankuvaan, jossa kaikki ihmiset ovat keskenään tasa-arvoisia ja jokaisella heistä on oikeus tulla nähdyksi kokonaisena ja arvokkaana yksilönä niin todellisuudessa kuin fiktiossa.

Työkalu ei kuitenkaan ole lopullinen vaan koko ajan muuttuva ja täydentyvä. Toivonkin, että sinä, työkalun käyttäjä, käyt myös omalta osaltasi dialogia työkalun kanssa ja lisäät oman näkökulmasi siihen. Oikeaa tapaa lukea teoksia ei ole, joten tämä on yksi mahdollinen tapa lukea, jäsentää ja käsitellä käsikirjoituksia.

Toivottavasti se tarjoaa sinulle ja käsillä olevalle draamateokselle uusia näkökulmia ja sopivissa määrin sekä haastetta että kannustusta.

Helsingissä 11.1.2022
Onerva Hannula

I Näkökulmaisuus

1. Kuka tai ketkä ovat teoksen päähenkilöt?

Mitä sukupuolta he oletetusti edustavat? Missä suhteessa se on tuottavan tahon muihin tuotantoihin?

2. Kenen näkökulmasta teos on kuvattu?

Onko näkökulma päähenkilön vai jonkun ulkopuolisen?

3. Jos teoksen näkökulmahenkilöksi on nimetty tietty henkilöahmo, esimerkiksi nainen, miten tämä näkökulman oletus lunastuu teoksessa?

Ovatko kohtaukset kirjoitettu aidosti hänen näkökulmastaan? Pystymmekö seuraamaan kirkkaasti hänen tapaansa nähdä, kokea, tuntea ja ajatella? Heijastelevatko teoksen kuvat tai äänelliset kohtaukset näitä asioita vai jääkö naishenkilö vain kuvaksi/ääneksi?

4. Onko näkökulmassa havaittavissa säröjä?

Esimerkiksi sellaisia, joissa naisnäkökulmasta luovutaan jonkun tutun ja vanhanaikaisen narratiivin kohdalle sattuessa, kuten miehen ihastuessa naiseen ja lähestyessä häntä. Jos näin on, minkä takia näkökulma muuttuukin yllättäen kesken teoksen?

5. Miten teoksen (oletettuja) naispuolisia henkilöitä kuvataan?

Kenen katseella heitä katsotaan? Tuntuvatko he aidosti samaistuttavilta, lihallisilta ja kokonaisilta draamahenkilöiltä? Onko heillä selkeä oma tahdonsuunta, juoni tai muu toimintaa aiheuttava pyrkimys? Vai ovatko he suhteessa miesten toimintaan? Onko naisten toiminta kiinteä osa koko teoksen kokonaisjuonta eikä vain esimerkiksi irrallinen videokamera, jolla nainen välillä kuvaa ”jotain omaa dokumenttielokuvaansa”?

6. Onko teoksen naispuolisilla henkilöillä suhteita keskenään?

Puhuvatko he toisilleen, muistakin kuin miehistä? (vrt. Bechdelin testi) Ovatko he tilanteissa lähinnä tukeakseen miehiä, esimerkiksi kyselemällä heiltä kysymyksiä tai osoittamalla emotionaalista tukea? Ovatko teoksen mieshahmot samalla tavalla naisten tukena, peilinä, haastajina, jne?

7. Ketkä ovat teoksen kohdeyleisö?

Keille teos on tehty? Miksi juuri heille? Miten tämä suhteutuu muuhun tuottavan tahon ohjelmistoon? Kuinka paljon tälle kohdeyleisölle on tehty tuotantoja verrattuna muihin ihmisryhmiin?

II Läsä- ja poissaolo

1. Ketkä teoksen henkilöihahmoista ovat draamassa eniten läsnä?

Mitä sukupuolta he oletetusti edustavat?

2. Ketkä teoksen henkilöihahmoista ovat poissaolevia?

Keihin esimerkiksi viitataan ainoastaan puheen tasolla, laulujen sanoissa, kuvilla tai takaumilla? Mitä sukupuolta he oletetusti edustavat?

3. Millä tavalla poissaolevista henkilöihahmoista, esimerkiksi naisista tai muista vähemmistöryhmistä, puhutaan?

Entä miten muiden henkilöiden käytös muuttuu kun he poistuvat tilanteesta?

4. Millaisia oletuksia teos luo yleisön läsnäolosta?

Keitä se ajattelee olevan läsnä eli kuuntelevan tai katsovan teosta? Jos teoksessa on esimerkiksi sovinistista, transfobista tai muuten tiettyä ihmisryhmää halventavaa puhetta, miltä se kuulostaisi kyseisen ihmisryhmän korvin yleisön jäsenenä?

5. Sisältääkö teos sellaisia ympäristöjä, paikkoja, tiloja tai yhteisöjä, joihin on rajattu pääsy tietoisesti tai tiedostamatta tietyiltä ihmisryhmän jäseniltä?

Esitetäänkö esimerkiksi musiikkibisnes tai politiikka pelkästään miespuolisten henkilöihahmojen tilana? Jos esitetään niin miksi? Miten tämä valinta on suhteessa tämän päivän todellisiin ilmiöihin kuten syrjintään sukupuolen perusteella?

6. Miten teos ottaa huomioon tulevien näyttelijöiden castauksen?

Onko jokin tietty ihmisryhmä korostetun edustettuna teoksen henkilöihahmoissa ja sitä kautta näyttelijävalinnoissa? Jos on, niin miksi?

7. Miten teos ottaa huomioon tulevien avustajien castauksen?

Mitä sukupuolta avustajaroolit oletetusti edustavat ja miten tämä suhtautuu tilanteisiin, joissa he ovat? Ovatko teoksessa esimerkiksi kaikki tai suurin osa poliittisessa tapaamisessa mieshahmoja? Tai sairaalassa kaikki hoitajat naishahmoja? Jos on, niin miksi?

III Väkivallan kuvasto

1. Pitääkö teos sisällään väkivaltaa?

Jos pitää, niin miksi?

2. Minkälaista väkivaltaa se on?

Onko se fyysistä, henkistä vai seksuaalista?

3. Ketkä käyttävät teoksessa väkivaltaa?

Ovatko he jonkin tietyn ihmisryhmän edustajia, esimerkiksi miehiä? Minkälaisina väkivallan tekijät kuvataan? Näytetäänkö heidät esimerkiksi absoluuttisen pahoina vai tavallisina ihmisinä?

4. Keihin väkivalta kohdistuu teoksen sisällä?

Kohdistuuko se erityisesti johonkin tiettyyn ihmisryhmään, esimerkiksi nuoriin naisiin? Tai kohdistuuko se jollekin tietylle henkilöhahmolle? Jos kohdistuu niin miksi juuri heille tai hänelle?

5. Miten väkivaltaa kuvataan teoksessa?

Onko se esimerkiksi väkivallan aiheuttamalla inholla irrottelevaa? Minkä takia teos käyttää valitsemiaan keinoja kuvata väkivaltaa? Mikä on niiden suhde ympäröivään todellisuuteen ja yhteiskuntaan? Ovatko ne samassa linjassa teos teemojen kanssa vai ristiriidassa? Esimerkiksi kotiväkivaltaa nimellisesti vastustava TV-sarja käyttää kuitenkin mittavasti aikaa raa'an ja väkivaltaisen pahoinpitelyn kuvaamisen.

6. Pitääkö teos sisällään jotain väkivaltaisen kuvaston vanhentuneita narratiiveja?

Esimerkiksi dekkarisarjassa nuoren naisen ruumiin löytyminen muovipussiin käärittynä tai murhaaja, joka jahtaa kiljuvaa naista teollisuusalueella.

7. Onko teoksessa viittauksia esimerkiksi tiettyihin elokuvaan tai sarjoihin ja niiden väkivallan kuvaukseen?

Mikä on teoksen suhde näihin teoksiin? Esittääkö se nämä aikaisemmat teokset myönteisessä vai kriittisessä valossa? Millä tavalla nämä valinnat tukevat koko teoksen suhdetta väkivaltaan?

8. Esitetäänkö väkivalta oikeutettuna?

Jos esitetään, niin miksi?

9. Onko teoksessa ohitettua tai normalisoitua väkivaltaa?

Tällaisia ovat esimerkiksi pienet läpäisyt tai tönimiset, jotka tapahtuvat kohtausten ohessa. Ohitetaan-ko näin esimerkiksi naisten miehiin kohdistama väkivalta kuten avokämmenlyönnit?

IV Seksuaalinen väkivallan kuvasto

1. Pitääkö teos sisällään raiskauksen tai muuta seksuaalista väkivaltaa?

Jos pitää, niin miksi?

2. Miten seksuaalinen väkivalta esitetään teoksessa?

Kenen näkökulmasta raiskaus on kuvattu? Millaisin tyyliä kuvataan? Minkälaiseen reaktioon raiskauksen kuvaamisella pyritään? Onko sen tarkoitus esimerkiksi herättää kauhua, ahdistusta, myötätuntoa tai epäoikeudenmukaisuuden tunnetta? Mitä näillä valinnoilla tavoitellaan?

3. Onko seksuaalisen väkivallan kuvauksessa taso, jonka tarkoitus on, hienovireisestikin, kiihottaa katsojaa?

Tekeekö se eron seksin ja väkivallan välille? Käyttääkö se esimerkiksi seksiin miellettyjä elementtejä, kuten huohotusta, voihkintaa, puhinaa, vääntelemistä, valta-asetelman läsnäoloa, jännittyneitä kasvoja, hikisiä kehoja tai kiihottunutta kehonliikettä? Tukeeko kuvakerronta, esimerkiksi tietyt kuvakulmat, tätä vaikutelmaa?

4. Miten teoksessa mahdollisesti tapahtuvan seksuaalisen väkivallan kuvaus suhtautuu ympäröivään yhteiskuntaan?

Minkälaisen suhteen se ottaa väkivallan uhreihin? Onko katse heihin esimerkiksi myötätuntoinen, ohittava tai jopa syyllistävä? Saavatko uhrit teoksen sisällä oman äänen vai kuvataanko heidän kokemuksensa ulkokohtaisesti? Kuinka vakavana yhteiskunnallisena, järjestelmällisenä ja epäoikeudenmukaisena ilmiönä teos suhtautuu seksuaaliseen väkivaltaan? Kuinka monipuolisen ja syvällisen katseen se luo seksuaalisen väkivallan syntymekanismiin ja sen seurauksiin?

5. Millaisina henkilöinä raiskaajat esitetään teoksessa?

Esitetäänkö heidät esimerkiksi absoluuttisen pahoina ja hirviöinä seksuaalirikollisina? Vai sittenkin aivan tavallisina ihmisinä, jotka pystyvät myös olemaan ystävällisiä ja empaattisia?

6. Onko seksuaalinen väkivalta ohitettavissa teoksen maailmassa?

Saako esimerkiksi huoritteleva, ahdistelevalta tai raiskausta yrittävä henkilö lopulta anteeksi käyttöksensä? Päätyvätkö väkivallan uhri ja tekijä yhteen väkivallasta huolimatta?

7. Minkälaisen suhteen teos ottaa suostumuksen käsitteeseen?

Kunnioittavatko henkilöhahmot toistensa henkilökohtaisia rajoja? Uskovatko he kun heille sanotaan ei? Entä miten teos itse suhtautuu henkilöhahmojensa rajoihin? Voiko henkilöhahmo esimerkiksi saada ihastukseltaan rakkautta ilmestymällä luvatta hänen työpaikalleen tai rappukäytävään? Tarkoittaako ei teoksessa joskus kyllä? Esimerkiksi mies, joka suutelee naista väkisin, saakin hänet lopulta rakastumaan itseensä.

8. Sisältääkö teos avoimesti sovinnista, naisvihamielistä, esineellistä tai naisia vähättelevää puhetta?

Jos sisältää, mikä on teoksen suhde siihen? Ottaako se puheeseen uuden, kiinnostavan kulman vai päättyykö se vai toistamaan vastaavaa puhetta?

9. Estetisoiko teos kuolleita ruumiita?

Näyttääkö se esimerkiksi murhatun nuoren naisen ruumiin kauniina tai eroottisesti virittyneenä, kuten alastomana ja uskonnolliseen rituaaliin aseteltuna?

V Huumori

1. Millaista huumoria teos pitää sisällään?

Jos teos on komedia, mihin sen komediallisuus rakentuu? Mille siinä nauretaan? Sisältääkö teos sel- laista huumoria, joka rakentuu sukupuolistereotypioille (esim. blondivitsit), feminiinisinä pidettyjen asioiden vähättelyä (esim. hupaisat miehet mekoissa) tai muuten avoimeen sovinnistiseen vitsailuun?

2. Ketkä nauravat ja kenelle?

Nauravatko esimerkiksi jo valmiiksi yhteiskunnallisesti vahvemmassa asemassa olevat ihmisryhmät jä- senet, kuten miehet, heikommassa asemassa oleville, kuten naisille tai sukupuolivähemmistöille? Miten teoksen tekijöiden oletetut sukupuolet suhteutuvat naurun kohteena oleviin henkilöihin?

3. Onko naisoletetuilla humorintajua samoissa määrin kuin teoksen miesolete- tuilla henkilöillä?

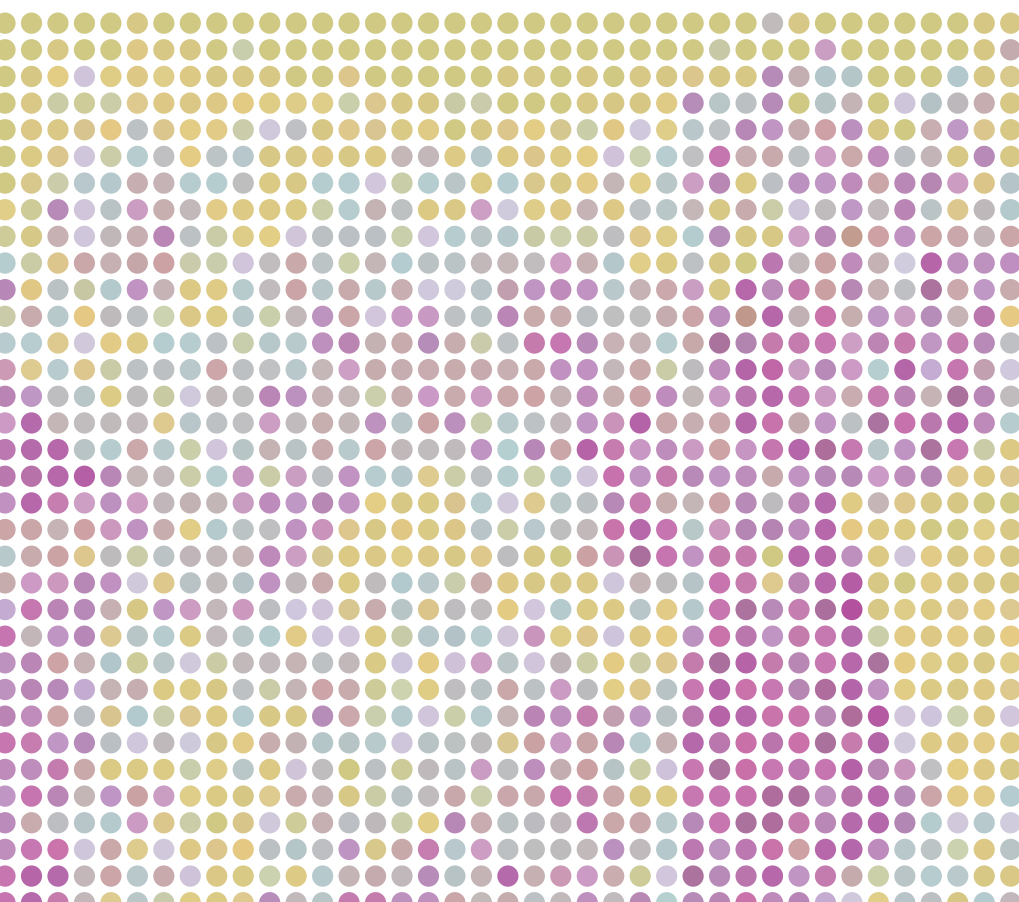
Ovatko naishahmot aidosti hauskoja? Saavatko heidän juttunsa katsojan tai kuulijan nauramaan? Tuntuvatko naishahmot rennoilta vai jäykiltä?

4. Ketkä ottavat teoksessa tilaa?

Onko henkilöihmoista eroteltavissa esimerkiksi hauskuuttajan roolia? Kuka tai ketkä ovat eniten ää- nessä? Keiden rooli on esiintyä ja keiden olla yleisö? Onko tämä sukupuolittunutta? Jos on, niin miksi?

5. Minkälaista mahdollista työympäristöä teos pyrki luomaan myöhempiin työvai- heisiin?

Onko esimerkiksi käsikirjoitus toteutettu niin, että työryhmä todennäköisesti viihtyy ja voi hyvin sitä tehdessään? Onko käsikirjoituksessa havaittavissa eroja sen suhteen, keille työhyvinvointi on helpom- min järjestettävissä kuin toisille? Esimerkiksi niin, että toisille on tarjolla hauskeempia, innostavampia sekä tilaa ottavampia työnkuvia, kuten rooleja. Onko tämä sukupuolittunutta?

VI Seksi ja seksuaalisuus

1. Mikä on teoksen suhde seksuaalisuuteen?

Miten sen henkilöt osoittavat sitä? Onko seksuaalisuus ja halu keskittynyt pelkästään tietyille ihmisryhmälle, kuten miehille?

2. Minkälainen on henkilöhahmojen seksuaalinen suuntautuminen?

Pitääkö se sisällään vain yhtä seksuaalista suuntautumista, esimerkiksi heteroseksuaalisuutta, vai useampaa? Millä tavalla seksuaalivähemmistöjen edustajia kuvataan?

3. Minkälainen on kameran/mikrofonin halu?

Minkälaisella katseella se katsoo henkilöhahmojaan? Ketkä kuvataan haluttavina? Miten tämä näkyy teoksen henkilöhahmoissa, heidän pukeutumisessaan, ulkonäössään (esim. hiusten pituudessa tai meikin määrässä), äänessään, eleissään ja katseissaan? Onko tämä sukupuolittunutta?

4. Miten teoksessa kuvataan seksiä?

Kenen tai keiden näkökulmasta se kuvataan? Onko se sukupuolittunutta? Miten tämä näkyy esimerkiksi kuva- tai äänivalinnoissa? Sisältääkö se kuluneita ja yksiulotteisia sukupuolirooleja? Esimerkiksi heteroseksissä sellainen asetelma, jossa mies kuvataan antavassa roolissa ja nainen vastaanottavassa. Tai seksin aikainen ääntely, jossa mies päästää matalaa mörinää ja nainen hentoa voihkintaa.

5. Miten teos suhtautuu naisten aktiiviseen seksuaalisuuteen, seksiin tai seksikkyyteen?

Tuomitseeko se esimerkiksi paljon seksiä harrastavia naispuolisia henkilöhahmoja? Onko teoksessa slutshamingiä eli tuomitsevaa suhtautumista naisen seksuaalisuutta, aktiivista seksielämää, halua tai haluttavuutta kohtaan? Onko teoksessa hienovireinen sävy, jossa rangaistaan avoimesti seksuaalisuutetaan ilmaisevaa naista? Esimerkiksi niin, että nainen lähtee jatkoille miehen kanssa, mutta tuleekin sen seurauksena murhatuksi?

6. Toistaako teos naisten henkilöissään kapeanäköistä huora-madonna-asetelmaa, jossa naispuoliset henkilöhahmot ovat jaettavissa joko pyhimysmäisiin, pidättyviin naihahmoihin ja vietteleviin, ”halpa-arvoisiin” naisiin?

7. Pitääkö teos sisällään seksityötä?

Miten teos suhtautuu seksityöntekijöihin? Onko se aidosti perehtynyt asiaan vai esittääkö se seksityön hatarien mielikuvien varassa ja/tai tietyllä asenteella? Sekoittaako se seksityön ja käsityksen ”huonosta naiseudesta” keskenään, esimerkiksi käyttämällä huora-sanaa haukkumatarkoituksena?

8. Esitetäänkö henkilöhahmot tasa-arvoisesti yhtä haluavia että haluttavina henkilöinä?

Noudattaako teos tyypillistä asetelmaa, jossa mies on haluaja ja nainen halun kohde? Millä tavalla teos esittää miehen kehon haluttavuuden? Entä naisen halun?

VII Keho

1. Minkälaisia kehoja teoksessa näkyy tai kuuluu?

Mielletäänkö haluttavuus teoksessa vain tietynlaisiin kehoihin? Tai tietyn ikäisiin? Esimerkiksi haluttava keho on henkilöahmoilla länsimaalaisen kauneusihanteen mukainen.

2. Millaista kieltä teoksessa käytetään liittyen kehoihin?

Pilkotaanko sanoilla kehoa eri osiin, esimerkiksi kommentoimalla toisen rintoja, takapuolta, vatsaa tai käsiä? Sisältääkö teos kehoa arvottavia tai tuomitsevia sävyjä, esimerkiksi fatshamingiä eli tuomitsevaa suhtautumista lihaviin kehoihin tai ageismia eli ikään perustuvaa syrjintää? Onko tämä sukupuolittunutta?

3. Esitetäänkö kehon muokkaus kuten laihduttaminen tavoiteltavana asiana?

Onko se asia, jolla saa rakkautta tai joka voi olla jopa sen ehto? Esimerkiksi vasta laihduttuaan päähenkilön löytääkin elämäänsä rakkauden tai rupeaa menestymään. Onko tämä sukupuolittunutta?

4. Onko teoksen henkilöahmoilla syömishäiriö?

Onko heillä esimerkiksi pakonomainen tarve laihduttaa, vääristynyt kehonkuva, häiriintynyt ruoka- tai liikuntasuhde, tahallista oksentelua tai ahmimista?

5. Mikä on teoksen suhde syömishäiriöiseen käyttäytymiseen?

Näyttääkö se sen esimerkiksi vakavana mielenterveysongelmana vai normaalina tai jollekin henkilölle ”persoonallisena” käyttäytymisenä?

6. Syödäänkö teoksessa?

Ketkä syövät ja mitä? Onko tämä sukupuolittunutta? Esimerkiksi miehet syövät valtavat liha-annokset ja naiset syövät pelkkää salaattia.

VIII Tunteiden ilmaisu

1. Millä tavalla teoksessa osoitetaan tunteita?

Minkälaisia eroja on tässä suhteessa henkilöhahmojen välillä? Onko se sukupuolittunutta? Esimerkiksi naiset itkevät herkästi ja miehet pysyvät kivikasvoisina.

2. Itketäänkö teoksessa muuten?

Ketkä itkevät? Onko se sukupuolittunutta? Jos on, niin miksi? Entä miten itkuun suhtaudutaan? Onko se heikkouden merkki, rangaistaanko siitä? Jos näin on, mihin tällaisella valinnalla pyritään?

3. Millä tavalla rakkaus ja hellyys näkyvät teoksessa?

Miten niitä ilmaistaan? Onko sen osoittaminen jakautunut vain tietyn sukupuolen oletetuille edustajille? Onko niiden ilmaisun tapa myös sukupuolen kannalta jakautunutta?

4. Miten hoivaaminen ja huolenpito näkyvät teoksessa?

Onko se sukupuolittunutta? Esimerkiksi naiset hoivaavat ja pitävät huolta perheestä kun taas miehet keskittyvät töihin. Saavatko myös miehet hoivata ja tulla hoivatuksi?

5. Ovatko joidenkin henkilöiden tunnetaidot erityisen huonot?

Esimerkiksi sillä tavoin, että henkilöt reagoivat asioihin korostetun tunteellisesti, dramaattisesti tai impulsiivisesti. Tarvitsevatko he jatkuvasti ulkopuolista apua tunteidensa käsittelyyn? Onko tämä sukupuolittunutta?

6. Toistaako teos esimerkiksi stereotypiaa hysteerisestä naisesta, joka menee helposti pois tolaltaan ja menettää suhteellisuuden tajunsa?

Tai vastaavasti stereotypiaa miehestä, joka pysyy rationaalisena ja kohtuullisena, vaikka tilanne olisi kuinka kiperä?

7. Minkälainen on teoksen henkilöiden toimintakyky?

Lamaantuvatko jotkut henkilöhahmot toisia helpommin toimintakyvyttömiksi? Onko tämä sukupuolittunutta? Esimerkiksi niin, että muuten pätevä ja älykäs naispuolinen henkilö hahmo tarvitseekin vaaratilanteessa miehen pelastamaan itsensä?

IX Sukupuolen moninaisuus

1. Ovatko teoksen henkilöhahmot jaettavissa binäärisesti miehiin ja naisiin?

Jos ovat, niin miksi?

2. Minkälaisia ominaisuuksia, piirteitä, kykyjä tai taitoja se liittää henkilöhahmojensa oletettuihin sukupuoliin?

Miksi?

3. Tekeekö teos oletuksia henkilöhahmojensa sukupuolesta?

Jos tekee, millä perusteella se olettaa jonkun henkilöhahmon edustavan tiettyä sukupuolta?

4. Onko teoksen maailmassa olemassa muita sukupuoliä kuin cis-mies ja cis-nainen?

Jos ei ole, niin miksi ei? Jos on, mikä on heidän asemansa teoksen maailmassa? Missä he sijaitsevat?

5. Onko teoksessa sukupuolivähemmistön edustajia?

Minkälaisina heidät esitetään? Nojaavatko heidän hahmonsä johonkin stereotypiaan tai muuhun ulkokohtaiseen mielikuvaan? Ovatko he kokonaisia draamallisia henkilöitä siinä missä kaikki muutkin henkilöhahmot?

6. Sisältääkö teos transfobista kielenkäyttöä?

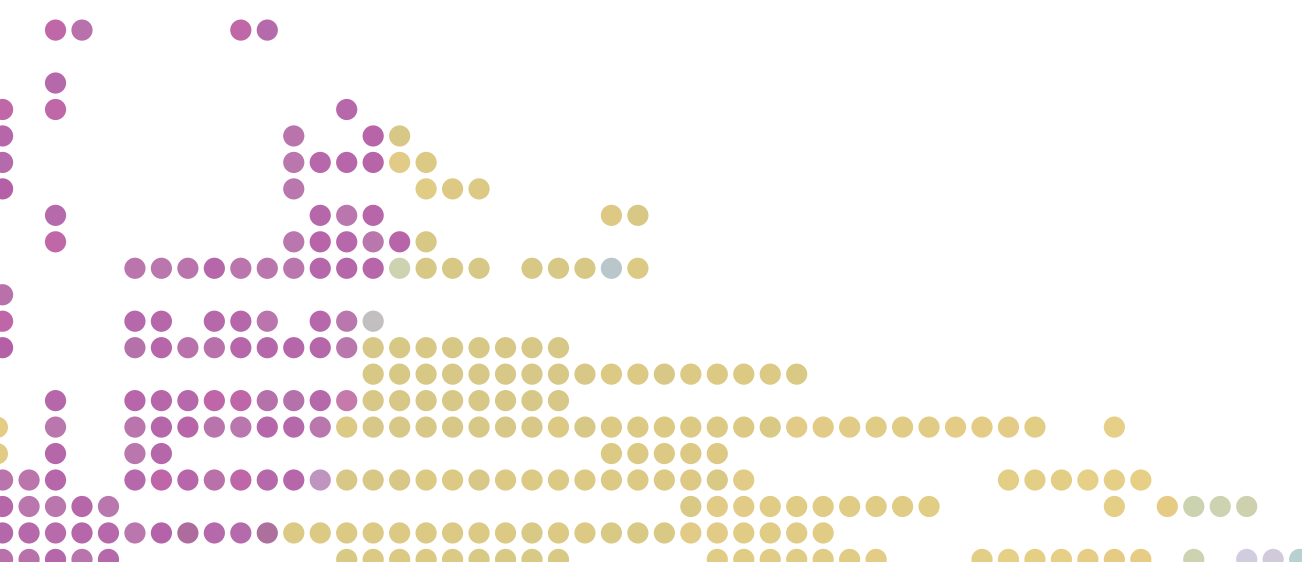
Puhutellaanko sen henkilöhahmoja esimerkiksi t-sanalla tai muuten loukkaavasti? Jos puhutellaan, minkä suhteen sillä halutaan ottaa yhteiskunnassa olemassa olevaan transfobiaan?

7. Käytetäänkö teoksessa tarkkaa kieltä kuvaamaan sukupuolen moninaisuutta?

Onko taustatyötä tehty riittävästi koskien esimerkiksi transsukupuolisuuden tai muunsukupuolisuuden liittyviin eri käsitteisiin?

8. Mikäli sukupuolivähemmistöt ja heitä koskevat kysymykset ovat keskeisessä asemassa teoksessa, onko vähemmistön edustajia konsultoitu aiheesta?

Onko tämä tapahtunut riittävän aikaisessa vaiheessa, kuten käsikirjoitusprosessin aikana?

X Traditio

1. Pohjautuuko teos johonkin klassikoksi miellettyyn teokseen?

Onko se dramatisointi, päällekirjoitus tai uudelleentulkinta?

2. Mikä tekee siitä klassikon tai muuten yleisesti arvostetun teoksen?

Kuka tämän on määritellyt? Milloin se on määritelty ja keiden toimesta?

3. Mikä on alkuperäisteoksen suhde tähän päivään?

Miksi se on välttämätöntä tehdä juuri nyt? Miten sen sisältö resonoi nykyajassa? Jos teos on uudelleentulkinta, minkä takia se halutaan tulkita uudelleen tänä päivänä?

4. Mikä teoksen suhde on sen alkuperäisteokseen?

Onko se kriittinen vai puoltava? Mitkä asiat ovat esimerkiksi kestäneet aikaa ja mitkä eivät?

5. Sisältääkö alkuperäisteos sukupuoleen kohdistuvaa syrjintää, väkivaltaa, väheksyntää tai alistamista? Minkälaisen suhteen teos ottaa näihin asioihin?

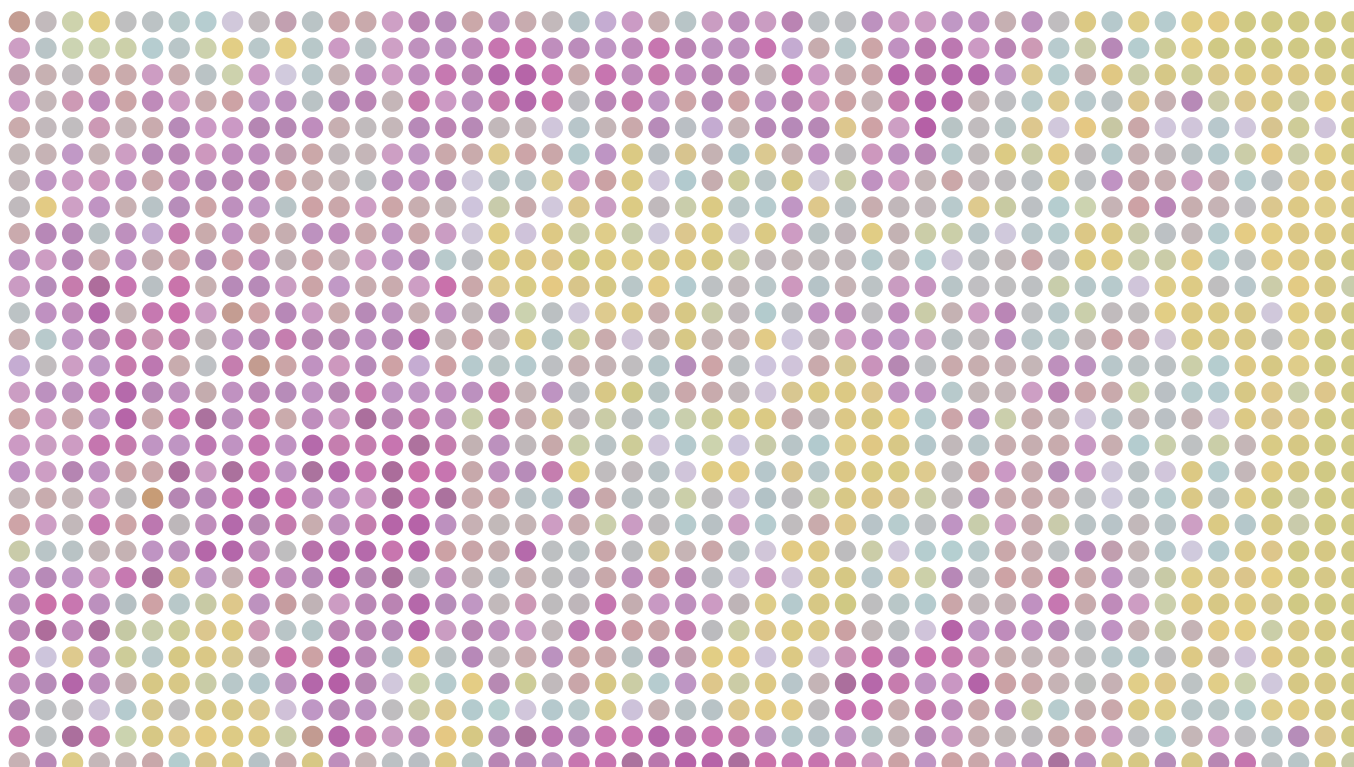
Miten se käsittelee esimerkiksi tietylle aikakaudelle ominaista sukupuolten välistä tasa-arvoa? Toistaako se näitä asioita semmoisinaan vai luoko se oman, uuden kulmansa niihin? Miten teos asettelee aikansa mahdollisen seksismin suhteeseen nykypäivään?

6. Sisältääkö alkuperäisteos ahtaita ja vanhentuneita sukupuolirooleja?

Esitetäänkö miehet esimerkiksi sankarillisina ja hillittyinä sotilaina, jotka eivät näytä tunteitaan? Voisiko tämän tyyllisiä henkilöitä tulkita toisin tai esittää uudessa valossa?

7. Minkälaista maailmanhistoriaa alkuperäisteos piirtää?

Miten se kuvaa esimerkiksi historiallisia tapahtumia? Keiden näkökulmasta? Minkälaisia tapahtumia tai käännteitä siinä painotetaan? Mihin perustuu sen draamallisuus?

Tekijät

Onerva Hannula, TeM

käsikirjoittaja, ohjaaja ja dramaturgi

sähköposti: onerva.hannula@gmail.com

Tilaja: Jarmo Lampela, Yle Draama, 2019

Taitto ja graafinen ilme: Aleksi Taipale

Valokuva: Laura Malmivaara

